

A PTE KPVK Illyés Gyula Pedagógusképző Intézet
Gyógypedagógiai BA szak
Komplex tanulásban akadályozottak pedagógiája szigorlat
20GYP83

1. **A gyógypedagógiai segítséget igénylő személyek:** tanulásban akadályozottak atipikus fejlődését értelmező elméleti keretek. Új, átfogó népességfogalmak. Gyógypedagógiai intervenció.

Ajánlott irodalom:

- Gordosné Szabó A. (2012). Gyógyító pedagógia – Nevelés és terápia. Medicina Könyvkiadó Zrt., Budapest
- Illyés Sándor (szerk.) (2000): Gyógypedagógiai alapismeretek, ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Főiskolai Kar, Budapest. ISBN: 963 7155 28 7
- Gordosné Szabó Anna (2012): Bevezető általános gyógypedagógiai alapismeretek. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest. ISBN: 9789631953510
- Zászkaliczky Péter –Verdes Tamás (2016): Tágabb értelemben vett gyógypedagógia. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest. ISBN: 978 963 312 001 9
- Zászkaliczky Péter (2002): „...Önmagában véve senki sem”. ELTE BGGYFK, Budapest

2. **A sérült gyermek megismerésének módjai:** Osztályozási rendszerek, diagnózisok, besorolások. A tanulásban akadályozott populáció diagnosztikus folyamatának lehetőségei és az állapotmegismerés eszközrendszere. A beiskolázásának folyamata.

Ajánlott irodalom:

- Mészáros A. (2014). Komplex állapotfelmérés protokolláris szemlélettel. Gyógypedagógiai Szemle. 42. 3. 185-197.
- Dékány J., Mlinkó R., Mohai K., Bolla V. (2014). Iskolai teljesítmények vizsgálata. Gyógypedagógiai Szemle. 42. 3. 242- 247
- Marton K. (2009). *Neurokognitív fejlődési zavarok vizsgálata és terápiája*. Budapest: ELTE Eötvös Kiadó, Budapest
- Racsmány M. (szerk.) *A fejlődés zavarai és vizsgálati módszerei*. Budapest: Akadémiai Kiadó
- Nagyné Réz I., Mészáros A. (2012). A diagnosztikus protokollok egységes alkalmazásának koncepciója. In: Torda Á. (szerk.): *Diagnosztikai kézikönyv*. Educatio Nonprofit Kft, Budapest. 5–66.
- Mohai Katalin (2009). A diagnosztika szerepe a sikeres fejlesztésben. Gyógypedagógiai Szemle, **37**. 5. sz. 331-342 ISSN
- Torda Á. (2015). Példatár az emberalak-ábrázolás és a vizuo-motoros koordináció diagnosztikus értékeléséhez. Budapest, Krasznár és Társa. ISBN: 978 963 086 376 6
- BNO-10 zsebkönyv (2004). Budapest, Animula Kiadó. ISBN: 963 941 061
- APA: DSM-5 referencia-kézikönyv a DSM-5 diagnosztikai kritériumaihoz (2014). Budapest, Oriold és Társai Kiadó. ISBN: 978 615 544 301 5

3. **Az intézményhálózat kialakulásának története, jelenlegi helyzete:** az oktatási intézmény belső világa: a nevelés- oktatás szervezési módjai, stratégiák, speciális módszerek, sajátos folyamatszervezés a pedagógus változó szerep. Nevelését-oktatását szabályozó dokumentumok.

Ajánlott irodalom:

- Mesterházi Zsuzsa - Szekeres Ágota (2019): *A nehezen tanuló gyermekek iskolai nevelése*. Bp., ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar ISBN: 978 963 7155 70 3
  - Réthy Endréné (2002): A speciális szükségletű gyermekek nevelése, oktatása Európában. In: Magyar Pedagógia, 102. évf., 2002/3, (281-300.).
  - Salamanca Nyilatkozat és Cselekvési Tervezet
  - Simon Tünde (2014): "EGYMI intézményfejlődés a szegregált gyógypedagógiai iskolától a modellértékű tudásbázisig." *Iskolakultúra* 24.1 (2014): 48-56.
  - Bánfalvy Csaba (2009): "A fogyatékos emberek iskolai integrációjáról." *Esély c. folyóirat XX. évfolyam 2* (2009).
  - Réthy Endréné (2020): "A méltányos pedagógia kutatási aspektusai a tanítás-tanulás folyamatában." *Neveléstudomány* 4 (2020): 21-34.
  - Réthy Endréné (2016): "Én mint az inklúzió hőse." *Pedagógusképzés* 15.1-4. (2016): 93-108.
  - Laki Tamásné (2010): "Az együttnevelés műhelye." *Új Pedagógiai Szemle* 1 (2010): 2.
  - Szabó Diána (2015): "Utazó gyógypedagógiai szolgáltatás a résztvevők oldaláról: a Közép-magyarországi régióban végzett interjú vizsgálat tapasztalatai." *Iskolakultúra* 25.5-6 (2015): 74-92.
4. **A tanulásban akadályozott gyermekek megismerési képességének fejlődése:** kognitív képességek fejlődése és ismeretelsajátítási folyamatának jellemzői. Kognitív fejlesztés módszerei és eszközvilága. Részképességek alakulása és fejlesztése. Korai fejlesztés lehetőségei.

Ajánlott irodalom:

- Csépe V. (2005). *Kognitív fejlődés – neuropszichológia*. Gondolat Könyvkiadó, Budapest
- Gerebenné Várbiro K., Reményi T., Rosta K. (2021). *Szenzoros információfeldolgozás, mozgás, nyelvi képesség*. Gondolat Kiadó, Budapest
- Lányiné E. Á. (2004). *Képességzavarok diagnosztikája és terápiája a gyógypedagógiai pszichológiában*. Akadémiai Kiadó
- Pálhegyi Ferenc (szerk.) (2009): *A gyógypedagógiai pszichológia elméleti problémái*. Tanulmánygyűjtemény. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest
- Márkus Eszter – Katona Nóra (2020) "Hogyan támogassuk az intellektuális képességzavart mutató gyermekeket?"
https://www.google.hu/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwiPk_ON-vn1AhXQh_0HHYtFAPEQFnoECACQAQ&url=https%3A%2F%2Fwww.oktatas2030.hu%2Fwp-content%2Fuploads%2F2020%2F08%2Futmutato-az-enyhen-ertelmi-fogyatekos-tanulok-integralt-nevelesehez-.pdf&usq=AOvVaw3Ojgs6wjZiGLDRdp4uE_h5

- Mesterházi Zsuzsa (2019): A kognitív képességek nevelése. In Mesterházi Zsuzsa–Szekeres Ágota (szerk.): A nehezen tanuló gyermekek iskolai nevelése. Egyetemi tankönyv a Gyógypedagógia szak Tanulásban akadályozottak pedagógiája szakirány számára. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest. pp.278-296.
- Valett, Robert E. (1996): A tanulási zavarok terápiája. ELTE BGGYF, Budapest.

5. **A tanulásban akadályozott gyermekek, tanulók komplex személyiség struktúrája:** Szociális funkciók-, kommunikációs képességek fejlődése és fejlesztése. Mentalizáció és emocionális jellemzők.

Ajánlott irodalom:

- Rosta Katalin (2015): A nyelvi fejlődés folyamata, az eltérő nyelvi fejlődés korai felismerése és terápiája. In: Gyermeknevelés. 3. évf. 2. szám 121–130. (2015)
- Lányiné Engelmayer Ágnes (2017). Intellektuális képességzavar és pszichés fejlődés. Budapest, Medicina Kiadó. ISBN: 9789632266152
- Belényi Emese (2012): "Szociális dimenziók a fogyatékossgal élő tanulók oktatása-nevelése terén." *Acta Medicinæ et Sociologica* 3.4-5 (2012): 41-59.
- Tóth László (2015): Sajátos nevelési igényű tanulók fejlesztése. Debreceni Egyetemi Kiadó

6. **Oktatáspolitikai ismeretek a sérült emberek fejlesztésében:** oktatással, neveléssel kapcsolatos feladatok. Ellátási jogosultságok, kedvezmények. Az oktatási intézmény belső világa: a nevelés- oktatás szervezési módjai, stratégiák, speciális módszerek, sajátos folyamatszervezés a pedagógus változó szerepe.

Ajánlott irodalom:

- Csányi Yvonne (2020): Az inkluzív intézményvezetés és az inkluzív nevelés-oktatás összefüggései. *Educatio* 29 (3) (350-362. oldal – Interneten)
- A sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve www.oktatas.hu
- Irányelvek a sajátos nevelési igényű tanulók oktatásához www.oktatas.hu
- Szakmai ajánlás a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekek, tanulók neveléséhez-oktatásához www.oktatas.hu
- Erdei Norbert (2016): „Sajátos nevelési igényű (SNI) tanulók kohéziós Index vizsgálata Egy általános iskolában”. *TAYLOR* 8 (4), 95-104.
  - o <http://www.analecta.hu/index.php/taylor/article/view/13043>.
- Némethné Tóth Ágnes (2009): Tanári attitűdök és inkluzív nevelés. *Magyar Pedagógia*. 109. évf. 2 szám 105–120. (2009)
- Csányi Yvonne (2007): Helyi adatgyűjtés a sajátos nevelési igényű gyermekek körében egy OECD-projekt keretében. *Új Pedagógia Szemle* 2007. július-augusztus
- Tóth-Szerecz, Ágnes. "Sajátos nevelési igényű gyermekek az iskolarendszerben, inkluzív nevelés." *Iskolakultúra* 25.11 (2015): 115-120.
- Laoues-Czibalmos Nóra – Anetta Müller (2018): "Az integráció-szegregáció helyzete egy kutatás tükrében." *Különleges Bánásmód* 4.4 (2018): 19-31

- Horváth Péter László (2019): Törvények, rendeletek. In Mesterházi Zsuzsa–Szekeres Ágota (szerk.): A nehezen tanuló gyermekek iskolai nevelése. Egyetemi tankönyv a Gyógypedagógia szak Tanulásban akadályozottak pedagógiája szakirány számára. ELTE BGGYK, Budapest. pp.204-208.
- Virányi Anita (2019): Az iskolai nevelés tartalmi szabályozása. In Mesterházi Zsuzsa–Szekeres Ágota (szerk.): A nehezen tanuló gyermekek iskolai nevelése. Egyetemi tankönyv a Gyógypedagógia szak Tanulásban akadályozottak pedagógiája szakirány számára. ELTE BGGYK, Budapest. pp.232-241

7. **A szegregáció-integráció történeti vonatkozásai és gyakorlata:** az inklúzió feltételei, szintjei, az integrált oktatást elősegítő tényezők. NAT a tanulásban akadályozottak általános iskoláiban, a műveltségi területek, ezek aránya, alkalmazása a helyi tanterv készítésénél.

Ajánlott irodalom:

- Csányi Yvonne (2007): Integráció és inklúzió. Nemzetközi és hazai körkép In: Inkluzív nevelés- A tanulók hatékony megismerése Kézikönyv a pedagógusképző intézmények számára. sulinova Közoktatásfejlesztési és Pedagógus-továbbképzési Kht., 2007.
- Kálmán Zsófia - Könczei György: A Taigetosztól az esélyegyenlőségig. Osiris, Budapest, 2002.
- Kőpatakiné Mészáros Mária: A fogyatékkal élő emberek az Unióban. In: Fejlesztő Pedagógia 2004/3. (9-12.).
- Kőpatakiné Mészáros Mária – Singer Péter (2006): Módszertani kaleidoszkóp az együttnevelés gyakorlatához. In: Fejlesztő Pedagógia 2006/3-4. (61-66.).
- Papp Gabriella (2001): Együttnevelés. In: Fejlesztő Pedagógia, 2001, 4-5, (27-33.).
- Csányi Yvonne - Perlusz Andrea (2001): Integrált nevelés - inkluzív iskola.
- Kende Anna (2004): Együtt vagy külön? In: Iskolakultúra 2004/1. (3-13.).
- Erdei Norbert (2016): "A fogyatékkal élő emberek elutasításának és elfogadásának története napjainkig és helyzetük a mai oktatási rendszerben." *Különleges Bánásmód-Interdiszciplináris folyóirat* 2.3 (2016): 41-49.
- Papp Gabriella (2019): Az integrált nevelés és inkluzív iskola mai értelmezése. In Mesterházi Zsuzsa–Szekeres Ágota (szerk.): A nehezen tanuló gyermekek iskolai nevelése. Egyetemi tankönyv a Gyógypedagógia szak Tanulásban akadályozottak pedagógiája szakirány számára. ELTE BGGYK, Budapest. pp. 465-469.
- Papp Gabriella–Mile Anikó (2019): A többségi iskolai együttnevelést segítő tényezők. In Mesterházi Zsuzsa-Szekeres Ágota (szerk.): A nehezen tanuló gyermekek iskolai nevelése. Egyetemi tankönyv a Gyógypedagógia szak Tanulásban akadályozottak pedagógiája szakirány számára. ELTE BGGYK, Budapest. pp. 469-476.
- UNESCO (1994). A Salamancai Nyilatkozat. Spanyol Oktatási és Tudományos Minisztérium, Madrid.

8. **A tanítás-tanulási folyamat jellegzetessége a tanulásban akadályozottak általános iskoláiban:** a frontális, differenciált, csoport, projektmunka és a kooperatív tanulás lehetőségei, tanulási technikák. Iskolai teljesítmény értékelésének módjai.

Ajánlott irodalom:

- Papp Gabriella (2004): Tanulásban akadályozott gyermekek a többségi általános iskolában, Comenius Bt, Pécs
- Papp Gabriella (2002): Tanulásban akadályozott gyermekek iskolai integrációja a szakemberek közötti kooperáció tükrében. In: Magyar Pedagógia 2002/2.
- Benkő Zsuzsanna – Lippai László (2004): Kihagyott lépcsőfok? Egy óvodai együttnevelési projekt tanulságai In: Új Pedagógiai Szemle 2004/október.
- Farkasné Kristóf Zsuzsanna (2006): Az inkluzív iskola a „kéttanáros modell vetületében” iskolaotthonos szervezeti formában. In: Fejlesztő Pedagógia 2006/3-4. (571-574.).
- Horváthné Moldvay Ilona (2006): Nevelőtestületi attitűdvizsgálat az integrált neveléssel kapcsolatban In: Fejlesztő Pedagógia 2006/3-4. (54- 60.).
- Cor Meijer – Victoria Soriano – Amanda Watkins (szerk.) (2006): Sajátos nevelési igényű tanulók oktatása Európában (második kötet). Iskolai ellátás az alapfokú oktatást követően. European Agency for Development in Special Needs Education
- Réthy Endréné (2002): A speciális szükségletű gyermekek nevelése, oktatása Európában. In: Magyar Pedagógia 2002/3. pp.281-300.
- Papp Gabriella (2003): Tanulói kooperáció a tanulásban akadályozott gyermekek integrált oktatásában. Gyógypedagógiai Szemle, XXXI évf., 3. szám. pp.161-169.
- Réthy Endréné (2008): A tanítás-tanulás hatékony szervezése. http://www.nyeomszsz.org/orszavak/dokumentumok/rethyne_tanulmanyreszlet.doc
- Józsa Krisztián – Fazekasné Fenyvesi Margit (2007): Tanulásban akadályozott gyermekek tanulási motivációja. Iskolakultúra Online, I. évf., 1. szám, 76-92.
- Lappints Árpád (2002): Tanuláspedagógia. Comenius, Pécs.
- Szekeres Ágnes–Virányi Anita (2019). Korszerű tanulásszervezés és az IKT-eszközök alkalmazásának új irányai a tanulásban akadályozott tanulók együttnevelésében. In Polonyi Tünde– Abari Kálmán-Szabó Fruzsina (szerk.): Innováció az oktatásban. Oriold és Társai Kiadó, Budapest. pp. 151–178.

9. **Az iskolai fejlesztés pedagógiai összefüggései:** szakaszai, a szakaszokhoz kapcsolható fő feladatok. Az iskolai rehabilitációs/rehabilitációs órák szerepe a fejlesztésben. Terápiás módszerek a rehabilitációs tevékenységben. Az egyéni fejlesztés. Tanulásban akadályozott tanulók pályaválasztásának segítése.

Ajánlott irodalom:

- Mesterházy Zsuzsa (2019): A nehezen tanuló gyermekek iskolai nevelése. ELTE, Budapest
- Kállai Gabriella – Mile Anikó (2021): "Sajátos nevelési igények és befogadó nevelés Európában." *Educatio* 29.3 (2021): 363-378.
- Vajda Zsuzsanna – Sujbert Mónika (2006): "Együtt nevelés vagy külön nevelés?: dilemmák a másság ellátásában Európában." *Iskolakultúra* 16.12 (2006): 15-27.

- Zolnai Erika – Balogh Erzsébet – Barnucz Nóra – Fónai Mihály – Hüse Lajos (2016): Lehetőség, kihívás vagy akadály? A közoktatás integrációs feladatai –nemzetközi kitekintés és magyarországi helyzetkép. *Különleges Bánásmód*, 2 (2), 5-21.
- Horváthné Moldvay Ilona (2006): "Attitűdvizsgálat pedagógusok körében az integrált nevelésről." *Iskolakultúra* 16.10 (2006): 81-97.
- Mohai Katalin – Perlusz Andresa – Katona Nóra (2020). "Útmutató az integrált és inkluzív oktatáshoz a többségi pedagógus számára.". Eszterházy Károly Egyetem https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwjO5vO68Pn1AhUBwQIHHSpVA68QFnoECAgQAQ&url=https%3A%2F%2Fwww.oktatas2030.hu%2Fwp-content%2Fuploads%2F2020%2F10%2Futmutato-az-integralt-es-inkluziv-oktatashoz.pdf&usq=AOvVaw3sr1fNtFLQ7Dz_G40umZv3
- Pető Ildikó – Endre Katalin (2008): "Az inklúzió és a Warnock Jelentések (1978, 2005)." *Iskolakultúra* 18.5-6 (2008): 112-123
- Cserti-Szauer Csilla (2019): Önálló életvitel és munkaerőpiaci beilleszkedés. In Mesterházi Zsuzsa–Szekeres Ágota (szerk.): A nehezen tanuló gyermekek iskolai nevelése. Egyetemi tankönyv a Gyógypedagógia szak Tanulásban akadályozottak pedagógiája szakirány számára Budapest: ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar. pp. 500-504.
- Regényi Enikő (2019): A támogatott döntéshozatal és az emberi jogi modell. In Mesterházi Zsuzsa–Szekeres Ágota (szerk.): A nehezen tanuló gyermekek iskolai nevelése. Egyetemi tankönyv a Gyógypedagógia szak Tanulásban akadályozottak pedagógiája szakirány számára. Budapest: ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar. pp. 495-497.
- Regényi Enikő (2019): Önálló életvitel és a lakhatás kérdései. In Mesterházi Zsuzsa–Szekeres Ágota (szerk.): A nehezen tanuló gyermekek iskolai nevelése. Egyetemi tankönyv a Gyógypedagógia szak Tanulásban akadályozottak pedagógiája szakirány számára. Budapest: ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar. pp.497-500.

10. **Tanulásban akadályozott gyermek a családban:** a család problémáinak megismerése, velük való különleges bánásmód. Veszélyeztetettség és pszichikus, szociális következményei. Kulturális különbségek hatásai.

Ajánlott irodalom:

- Bass László (szerk.) (2004): Jelentés a súlyosan-halmozottan fogyatékos gyermeket nevelő családok életkörülményeiről. Kézenfogva Alapítvány, Budapest
- Borbély Sjoukje – Jászberényi Márta – Kedl Márta (2000): Szülők könyve. Értelmileg sérült kisgyermek neveléséhez. Medicina Könyvkiadó Zrt., Budapest
- F. Lassú Zsuzsa – Várszegi Andrea (2020): A szülők és gyermekek mentális egészsége mint az inkluzív nevelés egyik fontos tényezője. In: Endrődy Orsolya – Svraka Bernadett – F. Lassú Zsuzsa (2020): Sokszínű pedagógia. Inkluzív és multikulturális szemléletmód a pedagógiai gyakorlatban. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest

- Hámori Eszter (szerk.) (2017): „Team around the child”. Gyakorlati modellek és tapasztalatok a koragyermekkorai intervenció és prevenció területéről. Humanitás Szociális Alapítvány, Budapest
- Kálmán Zsófia (2004): Bánatkő. Sérült gyermek a családban. Bliss Alapítvány, Budapest
- Kis Noémi (2016): Eltérően fejlődő gyermek a családban. Gyermeknevelés, 4. évfolyam, 3. szám, 1-15.
- Radványi Katalin (2013): Legbelső kör: A család. Eltérő fejlődésű vagy krónikus beteg gyermek a családban. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest
- Sarlós Eszter (2017): Sérült gyermek sérülékeny testvére. Embertárs, 4, 364-379.
- Czeizel Barbara – Bakonyi Anna (2014): "Sajátos nevelési igényű gyermekek képzésének helye a magyar oktatási rendszerben a korai fejlesztés, kora gyermekkorai intervenció, mint kakukktojás a sajátos nevelési igényű gyermekek és családjaik ellátásában." *Acta Scientiarum Socialium* 41 (2014): 9-20.